

Humanisme

Humanisme

- L'Edat Mitjana es caracteritza pel teocentrisme, especialment a la Baixa Edat Mitjana, quan l'Església endureix la seva primacia sobre el pensament i la cultura del temps.
- Poc a poc s'introdueix un interès per l'home com a alterantiva filosòfica a tots els camps de la cultura: l'home com a mesura de tot.
- Una de les primeres mostres arriben des d'Itàlia de la mà de Petrarca. Itàlia és el país capdavanter en matèria humanista.
- Humanisme en llengua significa el retorn a la llengua llatina i el seu esplendor, degut al deteriorament sofert durant l'Edat Mitjana.
- Es prenen com a exemple els models clàssics llatins, i les lletres el fonament de tota cultura.

L'Humanisme a Catalunya

- L'humanisme penetra a Catalunya a través de les relacions internacionals entre el regne amb Itàlia i França.
- Catalunya, però, no tenia les condicions necessàries per adoptar la nova cultura humanista.
- L'activitat humanista se centra en la Cancelleria reial: uns homes cultes que havien de dominar perfectament les tres llengües oficials (l'latí - la llengua de les relacions internacionals, l'aragonès i el català).
- Sortien freqüentment a l'estranger i podien conèixer bé les noves tendències culturals.
- La cancelleria reial estava en possessió de la cultura i va aportar a la llengua catalana una unitat i renovació estilística important.
- La prosa s'unifica i s'enforteix, amb un nou estil (el *cursus* al final de frase), però els funcionaris de la cancelleria s'adonen que el català no té la flexibilitat pròpia del llatí. No s'aconseguirà fins a un segle més tard amb Bernat Metge.
- Aquest esforç per semblar-se al llatí va fer que el català adaptés formes sintàctiques i cultismes llatins desmesurats.

Bernat Metge

Bernat Metge (1340/1346 – 1413)

- L'humanista més gran de la Corona catalano-aragonesa.
- El seu padrastrre l'introdueix a la Cancelleria i en les traduccions d'autors clàssics.
- Es converteix en home de confiança del futur rei Joan I.
- Problemes polítics relacionats amb la corrupció el deixen en una mala posició.
- Aprofita els seus dots de literat per deslliurar-se de tota responsabilitat.
- Recorre als clàssics cercant un estil elegant i per trobar-hi temes i arguments per a les seves finalitats personals.

Bernat Metge

- L'any 1395 viatja a Avinyó on serà, a la cort dels papes, on entrarà en contacte amb les obres humanístiques de Petrarca, que intentarà traslladar a les seves obres.
- Els diferents problemes i pressions fan que la cort es traslladi des de Mallorca a Perpinyà i després a Torroella de Montgrí, amb Joan I.
- El rei Joan I mor en un “accident” de cacera l'any 1396 i Bernat Metge és acusat com a coautor.
- D'aquest afer surt una obra mestra: Lo Somni
- És absolt i recupera el seu càrrec a la Cancelleria de la mà del rei Martí I.

Bernat Metge - obra

- Dicotomia de pensament entre l'humanisme i la tradició medieval
- Replantejament dels dogmes eclesiàstics.
- La seva obra evoluciona des de posicions medievals fins a elements importants de caràcter humanista.
- *Llibre de Fortuna e Prudència*. Obra en vers, narrativa. Viatge fantàstic a un món imaginari. Barreja de català i occità. Metge és conduït per engany a un país on viu Fortuna i a un altre on viu Prudència. Discussió sobre tòpics filosòfics i especulatius. Un cop finalitzen aquestes discussions, el poeta torna a la platja com si res, ni el temps, hagués passat. Influència d'obres medievals.
- Bernat Metge comença a mostrar una postura personal, superant el racionalisme catòlic i el dogmatisme, donant pas a posicions més escèptiques.
- *El Sermó*. Obra en vers. Paròdia dels sermons moralitzants, burla de les dones, clergues i dels bons costums. L'art sobre com triomfar.

Bernat Metge - obres

- *Valter e Griselda*. És la primera obra important de Bernat Metge, tant pel seu estil refinat com pels seus objectius personals i influències literàries. Paral·lelisme entre la protagonista, Griselda, acusada d'alguns delictes, i Metge, obra amb intenció de defensa personal. Traducció de *Griseldi* de Petrarca. Proposa com a final per a Griselda el mateix que voldria per a ell.
- *Lo Somni*. Obra mestra de Bernat Metge. Estructura perfecta, excel·lent qualitat d'estil i utilització de les fonts. Tracta de convèncer el rei Martí l'Humà de la seva innocència.
- Representa un trencament en el gènere novel·lístic català basats en es *romants* francesos.
- La finalitat de *Lo Somni* és convèncer el rei Martí que no té res a veure amb les acusacions fetes contra ell. Es descarrega de la responsabilitat de la mort del rei Joan I. Abandona el seu escepticisme, perquè Martí era un rei molt catòlic. Però no suposa un abandonament de les conviccions de Metge i les seves idees es mantenen intactes, tot i la submissió al seu objectiu.
- Somni de Metge i conversa amb el rei Joan I sobre 4 temes (els 4 llibres de *Lo Somni*): La immortalitat de l'ànima, el segon és un diàleg més mundà, salvació de l'ànima, és a dir, el rei va morir per voluntat divina i serà salvat, el tercer, després de la presentació dels dos acompanyants de Metge, Orfeu i Tirèsies, qui recorden l'excés del rei per la música i l'astrologia, acaba amb una forta crítica a les dones de Tirèsies i el quart és la defensa de les dones de Metge, especialment de les reines catalanes, i assenyala els defectes de l'home.

Bernat Metge - obres

- Fonts diverses: primer llibre – textos filosòfics ja existents, pràcticament no hi ha cap línia original, segon – gairebé tot original, amb lleus influències de Petrarca i Boccaccio. El llibre tercer presenta influències d'Ovidi, Virgili i Boccaccio (*Metamorfosis, Eneida i Boccaccio*), quart – Petrarca i Boccaccio.
- Estil amb prosa elàstica, lluny de l'estil complex de l'època.
- Té molts llatinismes, però ben seleccionats, i combina una prosa solemne amb diàlegs curs i molt emotius. La narració també té elements poètics gràcies als recursos propis de la lírica.